

KONEIDEN VALMISTUS PYSYY KOTIMAASSA

Valoa pilkkaa Ylä-Savosta. Teollisuusneuvos Einari Vidgrénillä on avara näköala metsätalouteen, ja hän huomaa, että tuuli on kääntymässä myötäiseksi.

TEKSTI: MARKKU NISKANEN
KUVAT: PENTTI VÄNSKÄ

Metsäkoneyhtiö Ponsen Vieremän tuotantolinjalta arvioidaan tänä vuonna valmistuvan enemmän metsäkoneita kuin vuonna 2009. Koneiden kysyntä on vahvistunut ja vaihtokoneiden varastot huvenneet.

”Metsätalouden taantuman taittuminen lupaa parempia aikoja metsänomistajille, puuta korjauville ja kuljettaville yrityksille sekä näille koneita valmistavalle teollisuudelle”, sanoo Ponsse Oyj:n perustaja ja hallituksen puheenjohtaja, teollisuusneuvos **Einari Vidgrén**.

Kahta asiaa hän alleviivaa paksulla kynällä:

”Suomen metsissä kasvava puu on tulevaisuudessaakin haluttu raaka-aine, ja Ponsen koneiden valmistus pysyy kotimaassa.”

Puumarkkinoilla uutta virettä

Vidgrén, 67, katsoo luottavaisin mielin Iisalmen Venakkoniemessä sijaitsevan kotinsa ikkunasta Poroveden lumiselle aavalle. Konkarilla, joka on puoli vuosisataa elänyt mukana metsätalouden ylä- ja alamäissä, on pontta aatoksilleen.

Madesopan äärellä puhutaan kalastuksesta. Vähään aikaan Vidgrén ei ole viritellyt pyydyksiä järvelle, josta hän tietää nousevan myös kuhia.

”Kuha on paras paistokala ja siika minulle mieluisin graavikala”, hän tuumaa soppaa lusikoidessaan.

Hyväntuulisesta Vidgrénistä huomaa kyllä, että yrittäjä ei enää puske vastatuuleen. Myötäistä hän rohkenee ennakoita koko metsätaloudelle.

Puumarkkinoilla on Vidgrénin tuntuman mukaan uutta virettä.

”Tuontipuun varastot ja virta rajojen yli ovat ehtyneet. Suomen metsissä on viime vuosien hakkuusäästöjen ja myyntivoiton veronkevennyksen takia runsaasti hakkuuta odottavia leimikoita. Koska teollisuuden ja energiatuotannon raaka-aineen tarpeen odotetaan kasvavan ja pari sellutehdastakin on käynnistetty uudelleen, näkymät ovat lupaavat.”

Metsänomistaja itsekin

Pahinta hänen mielestään metsätaloudelle on ylituotanto, joka rapauttaa teollisuuden kannattavuuden ylikireällä hintakilpailulla.

Maa- ja metsätyöt jo pikkupoikana aloittanut Vidgrén on itsekin metsänomistaja. Hän omistaa synnyinseudullaan Vieremällä 150 hehtaaria metsää, josta puuta myydään säännöllisesti metsäsuunnitelman mukaan. Myös hoitotyöt tehdään sääntillisesti.

”Mikään ei ole kauniimpi maisema kuin hyvin hoidettu metsä”, Einari Vidgrén sanoo.

”Metsän unohtaminen oman onnensa nojaan johtaa taloudellisiin menetyksiin. Metsänomistajan ohella siitä kärsii koko kansantalous ja varsinkin aluetalous.”

”Se oli yrittäjänurani paras hetki”, muistelee Einari Vidgrén vuotta 1993, jolloin hän osti Ponsen takaisin sijoittajilta.

Oma ravihevostalli

Hevoset ovat olleet Einari Vidgrénin elämässä mukana lapsuudesta lähtien. Joskus koulunkäynti unohtui, kun hän tyrkyttäytyi isän mukaan varsa hakemaan. Toisellakymmenellä Einari lähti hevosen kanssa metsätöihin.

Vidgrénin ravihevostalli on nykyään yksi Suomen suurimmista. Vieremällä kasvatetaan ja valmennetaan pariakymmentä hevosta, jotka raveissa tunnistaa omistajan nimikirjaimista E.V.

Kesäisin Einari ohjastaa kilpahevosiä metsään rakennetulla kuuden kilometrin harjoitusradalla.

» Jos aina menisi hyvin, elämä olisi liian helppoa. «

”Kun puuta myy tasaiseen tahtiin, siitä voi joskus saada huippuhinnan. Hintapiikkejä kyttäilemällä ani harvat yltyvät parempaan lopputulokseen, ja hekin vain sattumalta.”

Taantuma kuritti

Vuonna 1961 metsäkoneurakoitsijana aloittanut Einari Vidgrén ottaa metsätalouden suhdannevaihtelut tyynesti vastaan.

”Jos aina menisi hyvin, elämä olisi liian helppoa. Lama-ajat pakottavat uudistumaan ja parantamaan toimintaa. Nyt edessä siintää vain yksi suunta. Tästä nouseaan ylöspäin.”

Vidgrén odottaa Ponsseen nousevan tästäkin taantumasta entistä ehompina. Toki hän myöntää vaikeiden aikojen kurittaneen Ponssea. Erityisen paljon häntä kirveli se, että yritys joutui ensimmäistä kertaa irtisnomaan työväkeään.

”Kustannusten karsimisen ja toiminnan virtaviivaistamisen ansiosta Ponsse on nyt entistä kilpailukykyisempi ja tehokkaampi. Vähemmällä panoksilla voidaan tehdä aikaisempaa enemmän koneita ja tulostakin”, Vidgrén sanoo ja vakuuttaa ponsselaisilla olevan tekemisen ja näyttöjen antamisen meininki.

Muiden metsäklusterin toimijoiden tavoin Ponssekin on maksanut oppirahat maailmalle rynnissänsä. Kuorivien harvesteripäiden tuotanto Etelä-Amerikassa loppui lyhyeen. Nyt, ja Vidgrénin mukaan myös tulevaisuudessa, Ponsseen koneita valmistetaan Suomessa.

”Ei niitä kannata Kiinassakaan tehdä.”

Liian lujia koneita?

Metsäkoneiden kysyntä vahvistuu Vidgrénin arvion mukaan muuallakin kuin Suomessa. Viime vuonna metsäkonemarkkinat romahdivat. Maailmassa myytiin vuonna 2009 vain noin tuhat kumipyöräistä tavaralajimenetelmän metsäkoneita, kun niitä aiemmin meni vuosittain kaupaksi 3 000–4 000.

”Kokonaismäärä on niin pieni, etteivät suuret konevalmistajat panosta metsäkoneisiin.”

Käytettyjen metsäkoneiden varastot ovat Vidgrénin hämmästyksiksi tyhjentyneet. Hän sanoo taantumana ja energiapuunhankinnan lisääntymisen kasvattaneen vaihtokoneiden kysyntää. Ponssella tiedetään käytettyjen metsäkoneiden markkinatilanne, sillä vaihto-

koneet päätyvät sille kaupan yhteydessä.

Yleensä koneyrityksiä käyttää uutta metsäkoneita 3–5 vuotta, minkä jälkeen kone siirtyy pienemmille savotoille. Vidgrén lupaa Ponsseen metsäkoneen olevan käyttökunnossa aina 20 vuoden ikään asti.

”Yhtään Ponsseen konetta ei tieltävasti ole vielä romutettu. Taitavat olla vähän liian lujia”, yrittäjä myhäilee.

Vidgrén muistuttaa, että parinkymmenen vuoden takainen lama ei ollut alkuunkaan niin kansainvälinen kuin nykyinen. Siitä kehkeytyi kuitenkin vipuvarsi, joka palautti Ponsseen osake-enemmistön Vidgrénille. Vuonna 1993 Einari osti takaisin Ponsseen, jonka oli viisi vuotta aiemmin myynyt sijoittajaryhmälle.

Ei hän väliaikanakaan ollut tyystin erossa Ponssesta. Viidenneksen osakkeista omistanut Vidgrén oli välivuodet yrityksen palveluksessa.

Lankomiehen pajalla

Pientilan pojalla ei ollut urasuunnitelmaa. Kone vei miehen, sillä itseoppinut Vidgrén osoittautui taitavaksi koneiden suunnittelijaksi ja rakentajaksi.

Edelleen hän osallistuu aktiivisesti puunkorjuun kehittämiseen, jota Ponsse tekee yhdessä metsäntutkijoiden ja metsäyhtiöiden kanssa. Se on asiakassuhteiden ohella hänen ykköstehtäviään Ponssen johdossa.

Nuoren miehen maataloustraktori vaihtui vuonna 1965 ensimmäiseen metsätraktoriin, joita hänellä oli parhaimmillaan kahdeksan. Vidgréniä kismitti, kun koneet eivät kestäneet – aina oli muutama traktori korjattavana. Siskonmiehen pajalla valmistui vanhoista pyöräkuormaajan osista vuonna 1969 ensimmäinen oma metsätraktori, nykymuotoisen ajokoneen edeltäjä.

Nimensä se sai kylällä juosseen kulukoiron mukaan; paikallisten vääräleukojen mielestä pitkäselkäinen rakki muistutti Einarin koneentekelettä.

”Joku kyseli, että minkälainen Ponsse koneesta mahtaa tulla. Vastasin siitä tulevan sellaisen ponssen, että se ajaa kaikki maailman puut”, Vidgrén muistelee.

Pilottikone osoittautui niin kestäväksi, että muutkin kyselivät sen perään. Metsäkoneiden tuotanto käynnistyi vuonna 1970 Vieremän kunnan rakentamassa 330 neliömetrin kokoisessa hallissa.

Kylän raitti kävi ahtaaksi, sillä Vieremältä on lähtenyt maailmalle jo yli 6 700 hakkuu- ja ajokonetta. Niillä korjataan puuta 40 maan metsissä, esimerkiksi Kiinassa, Brasiliassa ja Uruguayssa. Kilpailusyistä Vidgrén ei arvioi julkisesti tämän vuoden tuotantomäärää.

Kuin lentokoneen ohjaamo

Ponsse on Suomen markkinajohtaja ja yksi maailman kolmesta suurimmasta metsäkonevalmistajasta. Vidgrén ei pelkää kärkiaseeman menettämistä, sillä Vieremällä on riittävästi kokemusta sopeutua puunkorjuussa ja olosuhteissa tapahtuviin muutoksiin.

Turvemaiden hakkuissa koneilta vaaditaan erityisominaisuuksia. Ponsse valmistaa lisäksi selillä ja leveillä pyörillä varustettuja kymmenpyöräisiä ajokoneita, jotka tuovat kuormat sieltä, missä metsänomistajan on kuljettava kumisaappaat jalassaan.

Harvesteripään joukkokäsittelytoiminnon ansiosta leimikosta voidaan korjata

samalla koneella, harvesteripäätä vaihtamalla, niin energiaksi kelpaavat rangat kuin kuitu- ja tukkipuutkin. Kaukomailla kasvavan eukalyptuksen korjuuta varten Ponsse valmistaa puun kuorivia harvesteripäitä.

Ponsse on ollut edelläkävijä myös hakkuukoneiden tietojärjestelmien kehittäjänä. Harvesterin hytti on kuin lentokoneen ohjaamo ja harvesteripäätä ohjataan tietokoneen avulla. Se katkoo rungot niin, että metsänomistaja saa puustaan parhaan tuoton. Pinon kertyvien puiden kuutiomäärät eri puutavaralajeissa löytyvät harvesterin tietojärjestelmästä.

Tarkalla korvalla

Ponssella halutaan kuunnella tarkasti metsäkoneyrityksien tarpeita. Myös met-

» Harvennushakkuuta kannattaa tehdä samalla, ulottuvalla koneella kuin uudistushakkuutakin. «

sänomistajien toiveet vaikuttavat koneiden suunnitteluun.

”Metsänomistajia on kuunneltu kymmenien vuosien ajan. Jos kissalla voisi kyntää, niin ei hän hevosella kukaan kyntäisi”, Vidgrén tokaisee. ”Jos joku vielä epäilee Ponssen koneiden työljälkeä, niin tervetuloa työnäytökseen!”

Niitä tänä vuonna 40 vuotta täyttävä Ponsse järjestää eri puolilla Suomea.

Vidgrén kantaa huolta koneyrityksien työn tuottavuudesta.

”Koneyrityksien kokemusten mukaan pienillä metsäkoneilla ei urakatyössä yllä kannattavaan toimintaan. Harvesterideiden keventäminen ei tästäkään syystä ole ajankohtainen asia. Harvennushakkuuta kannattaa tehdä samalla, ulottuvalla koneella kuin uudistushakkuutakin, eikä kone ole perässä ajavaa, puita kuormaavaa ajokonetta leveämpi tai painavampi.”

Tähtäin korkealla

Koneiden huoltoon ja korjaamiseen on sattunut, jotta huoltoseisokit olisivat mahdollisimman lyhytkestoisia.

”Monien muiden konepajojen tavoin Ponsse kasvattaa palvelujen tuotantoa ja tarjontaa”, Vidgrén kertoo. ”Konekaupan yhteydessä tehdään usein huoltopalvelusopimus. Niiden osuus myös kansainvälisestä liiketoiminnastamme kasvaa.”

Keski-ikään ehtinyt Ponsse ei ole jämähtänyt paikalleen. Eikä se tee niin vastakaan, jos Vidgréniä on uskomisen. Hänen visionsa tähtää korkealle.

”Vuonna 2020, kun Ponsse täyttää 50 vuotta, se on maailman kannattavin metsäkoneita valmistava yritys, jolla on parhaat koneet ja tyytyväisimmät asiakkaat ja työntekijät. Visiosta ei olla nytkään kaukana. Kunhan tästä selvittää, otetaan aimo askel kohti maalia.”

Ylä-Savon aluetalouden timantti Ponsse sukelsi ensimmäisten joukossa lamaan ja noussee siitä ensimmäisten joukossa ylös. Se työllisti pari vuotta sitten Suomessa ja muissa maissa yhteensä 1100 työntekijää. Nyt palkkalistoilla on kotimaassa viitisensataa, ulkomailla kolmisensataa henkilöä. ●

Sukupolvenvaihdos edessä

Einari Vidgrén on yksi Suomen tunnetuimmista perheyhtiön keulakuvista. ”Siitä on etua, että yrityksellä on kasvot. Parhaiten keulakuvana menestyy, kun on oma itsensä. Näyttelemisestä olisi vain haittaa.”

Vidgrénin perhe omistaa

60 prosenttia Ponsseen osakkeista. ”Perheyhtiöllä on pörssiyrityksenä samat pelisäännöt kuin muillakin. Meillekin voiton tavoittelu on ykkössijalla”, hallituksen puheenjohtaja kiteyttää. Hän tuumii kuitenkin, että kehityksen seuraamiseksi riittäisi kahdesti vuodessa annettava tulosraportti.

Sukupolvenvaihdos etenee Ponssella Vidgrénin mukaan pikkuhiljaa. Vain yksi Einarin neljästä pojasta on valinnut työuran muualla kuin perheyhtiöstä: nuorimmainen opiskelee elokuva-alalle.

Pojista **Juha Vidgrén** on yhtiön hallituksen varapu-

heenjohtaja ja **Jarmo Vidgrén** myynti- ja markkinointijohtaja.

”Pojilla on kaikin puolin paremmat edellytykset kuin minulla kehittää ja johtaa yritystä”, uskoo Einari, joka muistuttaa aloittaneensa oman työuransa kansakoulupohjalta, pokasahalla. ●